

10129

«For voksne som bedriver seksuelt overgrep av denne art tenker jeg at det handler om pedofili og dysfunksjonell seksuell orientering».

En kvalitativ analyse av den allmenne oppfatningen av årsakene til nettovergrep mot barn.

Bacheloroppgave i Psykologi
Veileder: Anne Iversen
Medveileder: Lisbet Frang Christiansen
Mai 2023

10129

«For voksne som bedriver seksuelt overgrep av denne art tenker jeg at det handler om pedofili og dysfunksjonell seksuell orientering».

En kvalitativ analyse av den allmenne oppfatningen av årsakene til nettovergrep mot barn.

Bacheloroppgave i Psykologi
Veileder: Anne Iversen
Medveileder: Lisbet Frang Christiansen
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for psykologi

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Denne bacheloroppgaven markerer avslutningen på et bachelorstudium i psykologi, ved Norges teknisk - naturvitenskapelige universitet (NTNU). Oppgaven er en del av et større forskningsprosjekt ledet av Eva Langvik og Anne Iversen, som inngår i et tverrfaglig samarbeid mellom NTNU, St. Olavs Hospital og Trøndelag politidistrikt.

Samarbeidsprosjektet har som formål å forebygge seksuelle overgrep mot barn på internett. Denne delen av prosjektet skal bidra med å gi økt innsikt i den allmenne oppfatningen av ulike aspekter knyttet til nettovergrep mot barn.

Tema og problemstilling er utviklet i tråd med data innhentet fra et elektronisk spørreskjema, som ble sendt ut av bachelorstudentene på prosjektet. Jeg ønsker å takke Eva Langvik, Anne Iversen og Lisbet Frang Christiansen for innføring i tematikken «nettovergrep mot barn», samt utforming av prosjektets spørreskjema og klargjøring av datamaterialet.

Systematisk litteratursøk ble gjennomført i de utvalgte databasene, Google Scholar og Oria.no. Både skriveprosessen og litteratursøk har primært vært selvstendig, men veilederne på prosjektet har delt relevant litteratur underveis i prosessen. Veilederne har dessuten bidratt med konstruktive tilbakemeldinger, og tips til forbedring etter innsending av utkast. En ekstra takk rettes derfor til Anne Iversen og Lisbet Frang Christiansen som var mine veiledere i skriveprosessen.

Arbeidet med bacheloroppgaven har vært givende, i form av gi økt kunnskap om en så alvorlig og dagsaktuell tematikk. Prosessen har også gitt dypere innsikt i hvordan å utføre et forskningsprosjekt noe som har vært svært lærerikt.

Bacheloroppgaven er skrevet i henhold til Publication manual of the American Psychological Association, 7th edition (American Psychological Association, 2020)

Sammendrag

Det kan være vanskelig å forstå årsaken til hvorfor personer begår seksuelle overgrep av barn på internett. I lys av empiriske funn kan overgrepsmateriale bli brukt som et middel til seksuell opphisselse, men også som en måte å flykte fra det virkelige liv, eller legge til rette for sosiale relasjoner.

Denne studien har gjennom en kvalitativ tilnærming undersøkt hva den allmenne oppfattelsen av årsaken til at personer laster ned, oppbevarer og distribuerer overgrepsmateriale er. Gjennom et elektronisk spørreskjema ble det samlet inn data for å kartlegge respondentenes holdninger til tematikken, hvor ett av skjemaets åpne spørsmål ble analysert med tematisk analyse. Resultatene tyder på at majoriteten oppfatter årsaken å være knyttet til gjerningspersonens seksuelle preferanse. Andre oppgav ulike aspekter innenfor psykiske – og sosiale utfordringer, emosjonell distansering og betydningen av internett i form av tilgjengelighet og anonymitet. En stor andel hadde også en oppfatning av at distribusjon av overgrepsmateriell er økonomisk motivert. Resultatene indikerer at den allmenne oppfatningen i stor grad er i tråd med empirien.

Funnene er et viktig bidrag i forståelsen av lekfolks holdninger til nettovergripere, som synliggjør hull i bevissthet og kunnskap i den generelle befolkningen. Det oppfordres likevel til mer forskning på feltet, for å få en dypere forståelse av hva som gjennomsyrrer de allmenne holdningene, slik at stigmatiseringen kan reduseres.

Som en konsekvens av teknologiens utvikling har seksuelle krenkelser på internett blitt et stadig økende samfunnsproblem. Bare de siste årene har politiet avdekket flere alvorlige seksuallovbrudd mot barn og unge, som har sitt utspring via digitale medier (Frøyland et al., 2021). Gitt den voksende tendensen eksisterer det likevel for lite systematisk kunnskap om gjerningspersonene, og dessuten hvilke årsaksmekanismer som motiver denne typen kriminalitet (Kripas, 2019). I tråd med dette er sannsynligheten for at det eksisterer kunnskapshull om fenomenet også i den generelle befolkningen, relativt stor.

Formålet med denne studien er derfor å synliggjøre hvilke holdninger som eksisterer blant lekfolk. I dette er det ønskelig å blant annet kartlegge i hvilken grad de allmenne holdningene er gjennomsyret av mulige misoppfatninger, da det kan virke som offentlige holdninger ofte reflekterer avsky og forargelse. Det er kjent at sosiale fordommer og feilaktige oppfatninger kan bidra til å skape større risikonivåer for nettovergripere (Willis et al., 2010). På bakgrunn av dette er det særlig viktig å forske på hvilke holdninger som eksisterer i dagens samfunn. I den forbindelse ønsker denne studien å gi en dypere innsikt i hva lekfolk anser som de underliggende årsaksmekanismene til at personer begår overgrep mot barn og unge på internett.

Er det slikt at folk flest anser nettovergrep som utelukkende forårsaket av en pedofil seksuell preferanse, eller er noen bevisste på at overgrepsmateriell også kan ha en sosial verdi? Dette er noen av spørsmålene denne studien vil forsøke å besvare, i tråd med følgende problemstilling; *Hva er den allmenne oppfatningen av årsakene til at personer laster ned, oppbevarer og distribuerer overgrepsmateriale?* Særlig fokus vil rettes mot i hvilken grad de allmenne oppfatningene stemmer overens med allerede eksisterende empiri på feltet.

Nettovergrep mot barn

Utøvelse av kriminelle handlinger i dagens samfunn er kun få tastetrykk unna. På internett florerer det seksualiserende materiale av barn og unge, som lastes ned, oppbevares og distribueres av nettovergripere. Norsk politi har i forbindelse med dette sett at internett stadig er mer sentral i seksuallovbruddsaker, i form av seksuelt krenkende atferd rettet mot mindreårige (Kripos, 2019). Internasjonale tall viser en økning i antall innrapporterte overgrepsbilder av barn fra 21 millioner rapporter i 2020, til over 29 millioner rapporter i 2021 (NCMEC, 2022) .

Overgrepsmateriale inkluderer ethvert materiell, derav bilder og videoer, som skildrer seksuell krenkende atferden utøvd mot barn og unge (Teunissen & Napier, 2022). Fenomenet nettovergrep kan spenne fra grove seksuelle overgrep, til mildere trakassering, trusler og seksuelle krenkelser. Denne type seksuell vold varierer både i innhold og utførelse, og omfatter alt fra spredning av bilder uten samtykke, digital blotting, seksuelle henvendelser, grooming, seksuell utpressing og egenprodusert materiale (Frøyland et al., 2021). Videre kan det inkludere seksuelle overgrep som initiert via digitale medier, besittelse av overgrepsmaterieell og direkte overførte bestillingsovergrep (Frøyland et al., 2021). I denne sammenhengen innebærer overgrepsmateriale seksualisering av mindreårige som i tråd med norsk straffelov er under 18 år, noe som også inkluderer barn over den seksuelle lavalderen 16 år.

Nettovergrep kan anses som en tilsynelatende passiv form for voldsutøvelse da den ikke innebærer en direkte kontakt med offeret, men kan likevel anses å ha et tilsvarende skadeomfang som et fysisk overgrep. Skadeinnvirkningen på offeret kan eksempelvis inkludere traumer, frykt, psykologiske skade og skam (Gewirtz-Meydan et al. 2018). Selv etter at den fysiske mishandlingen er over, kan offeret føle seg krenket hver gang noe ser på overgrepsmaterialet i fremtiden (Salter & Hanson, 2021).

For å forstå hvorfor personer velger å begå denne type kriminalitet er en nødt til å se på årsaksmechanismene som står bak nedlastningsatferden, både i lys av indre og ytre faktorer. Årsakene til nettovergrep mot barn er flerfoldige og omfattende, og må derfor forstås fra ulike perspektiver. En rekke studier har identifisert flere faktorer som motiverer personer til å begå denne type seksuallovbrudd (Paul & Shim, 2008; Quayle & Taylor, 2002; Surjadi et al., 2010). Blant de identifiserte årsaksmechanismene er pedofil preferanse, emosjonell unngåelse og sosialt behov særlig gjentakende. Det vil videre gis en beskrivelse av disse. Likevel er det viktig å bemerke at det dessuten eksisterer andre årsaksmechanismer, utover de som blir beskrevet i denne studien.

Internett som medvirkende årsak

Nettovergrep mot barn er ikke ett nytt fenomen, men i tråd med teknologiske fremskritt har det skjedd en betydelig økning i mengde materiell som er tilgjengelig på internett (Quayle & Taylor, 2002; Teunissen & Napier, 2022). I henhold til dette har internett utviklet seg til å bli en utømmelig kilde til overgrepsmateriale (Kripos, 2019), og kan i dag derfor anses som det viktigste mediet for distribusjon av denne type innhold.

Digitalt verktøy har med det blitt et hjelpemiddel for de som er seksuelt interessert i barn og muliggjøre produksjon, visning og distribusjon av overgrepsmateriell (Quayle & Taylor, 2002). Denne plattformen tilbyr dessuten en effektiv og enkel metode for å anskaffe ønsket materiale, uten behov for spesielt god digital kompetanse. Fenomenet «Trippel A» fremhever tre egenskaper ved internett som kan være særlig attraktive for brukerne, derav anonymitet (Anonymity), tilgjengelighet (Availability) og rimelighet (Affordability) (Cooper et al., 2004). Anonymitet bidrar til opplevd frihet av den digitale atferden, i form av å beskytte brukerens faktiske identitet. Tilgjengeligheten på sin side gir brukeren mulighet til å oppsøke

ønskede digitale plattformer uavhengig av tid og sted, mens rimelighet refererer til muligheten for å få tilgang og utveksle materiale gratis (Middleton et al., 2006). Disse egenskapene gir til sammen en indikasjon på hvordan internett i seg selv, kan tilrettelegge for seksuelt krenkende atferd på internett.

I kombinasjon med dette har internett en disinhiberende effekt som gir brukeren mulighet til å uttrykke en atferd som vedkommende kanskje ikke ville gjort i sitt fysiske liv, noe som resulterer i dissosiativ inhibasjon (Suler, 2004). I følge Suler (2004) kan dissosiativ inhibasjon forstås som en konsekvens av anonymitets funksjonen, da det gjerne oppstår et skille mellom ens virkelige «jeg», og ens digitale «jeg». Anonymitetsteknikkene i kombinasjon med sletteprogrammer og krypteringsmuligheter er egenskaper internett tilbyr som dessuten bidrar til at risikoen for å bli oppdaget blir betydelig redusert (Kripos, 2019). Årsaken til at flere nettovergripere slipper unna, er ifølge Kripos (2019) blant annet en konsekvens av den økende tendensen, som gjør at politiet blir nødt til å prioritere hvor innsatsen skal rettes. På bakgrunn av dette blir det enklere for overgriperen å distansere seg fra egne handlinger på internett. Litteratur tyder på at personer som laster ned overgrepsmateriell opplever en ufarliggjøring av å se på seksualiserte bilder av barn, ved å argumentere for at det bare er bilder, og at de selv ikke utøver fysisk skade (Quayle & Taylor, 2002; Winder & Gough, 2010).

Pedofili

En pedofil seksuell preferanse kan for mange tenkes å være den mest åpenbare forklaringen på hvorfor det begås nettovergrep mot barn. Pedofili kan defineres som en vedvarende seksuell interesse hos prepubertelle barn, som innebærer opphisselse, tanker, trang, atferd eller seksuelle fantasier (Seto, 2009). Personens seksuelle tenning kan være

utelukkende, eller delvis knyttet til barn, da det i kombinasjon med dette også kan eksistere seksuell tiltrekning mot voksne (Seto, 2009). Pedofili regnes dessuten som en psykisk lidelse, og er kategorisert innenfor diagnosemanualen ICD – 10 (World Health Organization, 2016). Å ha en pedofil seksuell preferanse er derfor en risikofaktor for å begå krenkelser mot barn, både i form av kontaktovergrep, men også via digitale plattformer. En sentral del i undersøkelser av denne type lovbrudd, vil derfor være å kartlegge om eventuelle diagnostiske kriterier for pedofili oppfylles. Samtidig er det viktig å bemerke at pedofili ikke i nødvendigvis kommer til uttrykk gjennom seksuell handling (Seto, 2009). Pedofili og seksuelle overgrep må på bakgrunn av dette ikke betraktes som synonyme, da studier på overgrepssatferd har vist at bare halvparten av slike tilfeller er motivert av en pedofil preferanse (Gerwinn et al., 2018).

En nettovergriper kan derfor ikke i alle tilfeller kategoriseres som pedofil. Likevel har flere studier har funnet at det er en sammenheng mellom bruk og besittelse av barnepornografi, og pedofili (Quayle & Taylor, 2002; Seto et al., 2006). På den måten erkjennes det at overgrepsmateriale samsvarer med brukerens seksuelle fantasier, og atferden motiveres dermed av ønske om å oppnå seksuell opphisselse. Nettovergripere er dessuten mer sannsynlig å være pedofile basert på selvrapportering, eller objektive mål på seksuelle interesser (Seto, 2009), og nedlastningsatferd kan derfor virke som en erstatning for kontaktovergrep (Seto et al., 2010). Imidlertid viser funn fra andre studier gjort på nettovergripere, at en relativt stor andel av utvalget benytter overgrepsmateriell, uten å erkjenne at dette er seksuelt opphissende (Seto et al., 2010; Surjadi, 2010; Winder & Gough, 2010). Det argumenteres imidlertid for at atferden blant annet er motivert av samleratferd (Seto et al., 2010; Surjadi, 2010), og økonomisk fortjeneste (Lanning, 2001).

På bakgrunn av dette kan pedofili anses som en relativt sterk indikator på nedlastningsatferd. Likevel er det tilfeller hvor den pedofile faktoren ikke er tilstede, noe som tilsier at pedofili ikke kan anses som en dekkende forklaring bak denne type kriminalitet.

Emosjonell unngåelse

Mens den primære funksjonen til anskaffelse av overgrepsmateriell hos seksualforbrytere er seksuell opphisselse, kan internett også fungere som ett hjelpemiddel til håndtering av emosjoner (Quayle & Taylor, 2006). Dette i form av å gi en umiddelbar mulighet til å flytte fokuset vekk fra det virkelige liv, over på det pornografiske innholdet. Emosjonell unngåelse refererer dermed til et forsøk på å redusere, endre eller kontrollere uønskede indre opplevelser ved å søke til rigide atferdsmønstre (Levin et al., 2019). Pornografi kan derfor fungere som et godt verktøy, da mye av innholdet har en tendens til å inkludere urealistiske, og virkelighetsfjerne skildringer av mennesker og hendelsesforløp.

For de som har seksuell interesse for barn som tidligere nevnt, kan den seksuelle nytelsen gi en forsterkende effekt i å oppnå ytterligere emosjonell unngåelse (Quayle & Taylor, 2006). Slik unngåelsesatferd vil bidra til at denne type overgrepsmateriell blir assosiert med en flukt fra negative affekter. Flere studier har rapportert funn som bekrefter at enkelte personer bruker overgrepsmateriell som et middel å regulere følelser, mestre, og trekke oppmerksomheten vekk fra stressende og negative hendelser i eget liv (Middleton et al., 2006; Quayle & Taylor, 2002; Surjadi et al., 2010).

I studien gjort av Quayle & Taylor (2002) rapporterte overgriperne blant annet at tilgang til barnepornografi var et forsøk på å skape en separat og kontrollerbar verden, som fungerte som en umiddelbar erstatter til utilfredsstillende elementer. Å benytte seksuell

aktivitet som en mestringsstrategi kan gjenspeile flere aspekter ved personens psykiske helse. Blant annet er det dokumentert at nettovergripere ofte viser tendenser til ensomhet, og lav selvfølelse (Henshaw et al., 2017). En annen sårbarhetsfaktor for å søke emosjonell unngåelse er dessuten å selv ha vært utsatt for seksuelt overgrep som barn, hvorav nedlastningsatferden blir en metode for håndtering av traumene (Webb et al., 2007; Winder & Gough, 2010).

Sosialt behov

Internett fungerer ikke bare som et verktøy for å gi oss tilgang til varer og tjenester, men spiller imidlertid også en sentral rolle i forbindelse med den sosiale konteksten. Mange benytter internetts sosiale plattformer til å bygge, og opprettholde relasjoner. Denne tendensen er også identifisert ved bruken av internettpornografi, hvor personer forfølger den sosiale verdien av det pornografiske innholdet, fremfor den erotiske verdien av det (Paul & Shim, 2008). Som en del av det sosiale aspektet foregår bytting og samling, hvor materialet blir ansett som varer utvekslet mellom brukerne (Quayle & Taylor, 2002). Det kan tenkes at det å hjelpe hverandre med å anskaffe ønsket materiale, og fullføre samlinger, fungerer som en inngang til å kunne ta del i et digitalt felleskap. Ikke bare anses dette som en personlig gevinst, men materialet blir imidlertid ansett som «trofeer», som bidrar til å øke personens sosiale status i det digitale felleskapet (Quayle & Taylor, 2002). På den måten vil det være prosessen med å søke, og anskaffe overgrepsmateriale som bidra til å opprettholde atferden, ikke samlerproduktets seksuelle innhold.

Et fellestrekk i en rekke studier omkring individer som anskaffer seksualisert materiale av barn, er relatert til utfordringer knyttet til mellommenneskelige og intime interaksjoner (Aebi et al., 2012; Morgan & Lambie, 2019). Det kan tenkes at det sosiale internettsamfunnet bidrar til at personer med begrenset sosialt nettverk i den fysiske verden, imidlertid får

mulighet til å forme dette på digitale plattformer. Disse relasjonene kan erstatte utilfredsstillende offline relasjoner (Surjadi, 2010), og kan med det virke hemmende på enkeltpersonens opplevde ensomhetsfølelse.

Det er kjent at en del av de sosiale utfordringene, kan knyttes til pedofiliens stigmatiserende verdi i storsamfunnet (Jahnke et al., 2015). Dette kan bidra til stigmarelatert stress, som igjen kan ha negativ påvirkning på emosjonelle – og sosiale funksjonsområder, og samtidig redusere enkeltpersonens motivasjon til å oppsøke profesjonell hjelp (Jahnke et al., 2015). Det kan tenkes at dette er utfordringer som potensielt kan fungere som årsaksforklaringer til at pedofile søker aksept for sine tanker, hos likesinnede på internett, fremfor å gjøre et forsøk på å kontrollere dem.

Metode

Prosedyrer og design

Forskningsprosjektet inngår som en del av et større tverrfaglig forskningsprosjekt hvor det foregår et samarbeid mellom Trøndelag politidistrikt, St. Olavs hospital og Norges teknisk – naturvitenskapelige universitet (NTNU). Prosjektet har som formål å utforske den allmenne oppfattelsen av hva som kjennetegner personer som begår overgrep mot barn på internett, hvem som laster ned og distribuerer overgrepsmateriell, årsaker til at de gjør det, og oppfatninger om internetts rolle.

Forskningsprosjektet er basert på en blandet metode, med innhenting av både kvalitativ og kvantitativ data. Datainnsamlingen til denne studien pågikk over en to ukers periode, hvorav innsamlingen startet 7. februar og datasettet ble lastet ned 22. februar. Det ble benyttet et elektronisk spørreskjema som datainnsamlingsmetode, bestående av både åpne og lukkede spørsmål (se appendiks C), Nettundersøkelsen ble utviklet via «Nettskjema.no» i

løpet av høsten 2022, og prosjektet er vurdert og godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD). Spørreskjema ble distribuert i form av en lenke, og sendt ut fra 15 bachelorstudenter i psykologi til deres nettverk, med formål om å nå ut til et tilstrekkelig, variert og representativt utvalg. Sammen med den utsendte lenken ble studentene oppfordret til å legge ved et invitasjonsskriv, med relevant informasjon tilknyttet forskningsprosjektet (se appendiks B).

Før deltakerne ble tatt videre til spørsmålene ble det innledningsvis gitt videre informasjon omkring prosjektets formål, og hva som var ønsket undersøkt. Videre ble det gitt opplysninger om hvem som kunne delta på spørreundersøkelsen, derav nedre aldersgrense (16 år), og hva deltakelsen innebar i henhold til besvarelse av de ulike spørsmålene. Det ble samtidig informert om frivillighet og rettigheter, derav deltakernes anonymitet i form av at ingen personidentifiserende opplysninger, eller IP – adresser ville bli registrert ved utfylling. Det ble også informert om besvarelsen varighet på omkring 15 minutter. Avslutningsvis kom informasjon om hvem som samlet inn dataene, etterfulgt av kontaktinformasjon til prosjektleder ved eventuelle spørsmål deltakerne skulle ha til prosjektet. Takknemmelighet for deltakelse ble dessuten uttrykt.

Deltakere

Studiens utvalgsprosedyre ble foretatt gjennom et bekvemmelighetsutvalg, hvor bachelorstudentene selv var ansvarlig for å rekruttere deltakere til prosjektet. Totalt besvarte 609 personer undersøkelsen, med en stor overvekt av kvinner. Av respondentene oppga 2 personer å være ikke – binære (0.3%), som av personvern hensyn tilfeldig ble tildelt mann og kvinne. De resterende besto av 458 kvinner og 147 menn, noe som tilsvarer at 75.5% av respondentene var kvinner, og 24.2% av respondentene var menn.

Deltakernes alder ble målt i 11 intervaller, hvorav 603 av 609 av disse oppga sin alder. Gjennomsnittsalderen på respondentene var 35 år. Totalt tilhørte flest respondenter gruppe 1, som utgjorde 38% av utvalget, og gruppe 2 som var den nest største utgjorde 20.6%. Av personvern hensyn har aldersvariabelen 70+ fått verdien 70. Ingen av respondentene befant seg i de tre resterende gruppene med alderen 88+. Nedenfor følger en tabell med oversikt over antall respondenter som befant seg i de ulike aldersgruppene.

Tabell 1

Oversikt over antall respondenter i hver aldersgruppe

Gruppe	Aldersintervall	Antall respondenter
1	16 – 24	229
2	25 – 33	124
3	34 – 42	53
4	43 – 51	90
5	52 – 60	76
6	61 – 69	19
7	70 – 78	10
8	79 – 87	2

En stor andel av utvalget var studenter, noe som utgjorde 41.1% , hvorav 21.3% av disse studerte innenfor fagområde psykologi. Vanligste utdanningsnivå var «1- 4 år høyere utdanning», som utgjorde 50.5% av de 608 som valgte å avgi svar på dette spørsmålet. Spørreundersøkelsen inkluderte videre 10 alternative yrkessektorer, hvor flest respondenter befant seg i yrkessektoren «helse og omsorg», som utgjorde 34.2%.

Av de 609 respondentene var det 524 som besvarte det åpne spørsmålet som er utgangspunkt for denne studien. Av disse var 396 kvinner og 127 menn, noe som tilsvarer 75.5% kvinner og 24.2% menn.

Måleinstrumenter

Spørreundersøkelsen ble innledet med kartlegging av en rekke demografiske variabler. Dette inkluderte blant annet kjønn, alder, sivilstatus, utdanning, yrkessektor, og fagområde hvis respondenten var student. Det ble også kartlagt om respondentene hadde barn, og i hvilke aldersintervall barnet befant seg i, samt om nettovergrep mot barn var en del av deres jobb.

Undersøkelsen inneholdt videre en kombinasjon av åpne og lukkede spørsmål. Totalt var 7 av spørsmålene i undersøkelsen åpne, hvor deltakerne hadde mulighet til å reflektere. Her ble det spurt om deres oppfatning av en typisk nettovergriper, og antakelser om årsaken til at personer begår slike handlinger. Det blir også spurt om deltakernes antakelser om årsakene til økning i denne type lovbrudd, teknologiens rolle, og årsaken til at noen beveger seg over til mer alvorlige overgrep. Avslutningsvis ble deltakerne spurt om å oppgi eventuelle tanker om hva som kan bidra til å redusere denne type overgrep, og hva som kan forhindre at personer gjør dette.

De resterende spørsmålene ble hovedsakelig målt i form av en Likert – skala. Dette inkluderte spørsmål om personer som har lastet ned/oppbevart/distribuert overgrepsmateriell av barn, betydningen av internett, samt påstander om lovlighet og straff. Svaralternativene gikk over en fempunkts skala, fra «svært uenig», «uenig», «nøytral», «enig» til «svært enig», mens ved målingen av påstandene om lovlighet og straff gikk svaralternativene fra «svært uenig», «2», «3», «nøytral», «5», «6» til «svært enig». Her ble deltakerne bedt om å velge det svaralternativet som passet best med deres personlige antakelser. Undersøkelsen inkluderte

også en modifisert versjon av spørsmålene som Steel et al., (2022) benyttet i sitt forskningsprosjekt, hvorav respondentene ble bedt om å oppgi prosentandel.

Denne oppgaven vil ta utgangspunkt i følgende spørsmål i undersøkelsen: «Hva tenker du kan være årsakene til at personer laster ned, oppbevarer og/eller distribuerer overgrepsmateriale?», som utgjør ett av skjemaets åpne spørsmål.

Analyseprosess

Den kvalitative dataen ble analysert ved bruk av stegene i tematisk analyse (Braun & Clarke, 2021). Dette er en analysemetode benyttet for å identifisere eventuelle mønstre i et datasett, som gjør seg relevant i besvarelsen av ens forskningsspørsmål. Tematisk analyse består av seks steg som innebærer å bli kjent med data, generere koder, konstruere temaer, vurdere temaene, for så å definere og navngi temaene, og avslutningsvis lage en rapport (Braun & Clark, 2021). Dette er en tilbakevendende prosess i opparbeidelsen av meningsbærende innhold, og anses på den måten som en svært fleksibel metode.

I forkant av den tematiske analysen har det blitt gjort litteratursøk, og fordypning innenfor feltet. På den måten var analysene innfiltrert av allerede eksisterende teorier og kunnskap, som bidro til å øke sensitiviteten til spesifikke trekk ved datamateriale. En slik tilnærming til dataene er ifølge Braun og Clarke (2021) helt unngåelig ved bruk av tematisk analyse, da forskeren alltid vil ta med seg et sett med perspektiver som former hvordan en ser på dataen, og gir den mening. Likevel var det fokus på å arbeide datanært under hele analyseprosessen, for å sikre at dataens mening på dets grunnleggende nivå ble fanget opp. Dette var viktig for å sikre at deltakernes stemme ble hørt, da dette var formålet med prosjektet. Datamateriale ble derfor kodet på et semantisk nivå.

Førstkommende del av analysen innebar å bli kjent med dataene, gjennom å gjentatte ganger lese gjennom respondentenes svar, angitt under det åpne spørsmålet i undersøkelsen. Dette la grunnlaget for den påfølgende analysen, som videre handlet om en systematisk gjennomgang av datamateriale, med fokus på det mest grunnleggende segmentet av rådataene. Dette innebar generering av koder i form av identifikasjon av trekk ved dataen, og organisering av disse inn i meningsbærende grupper. Med utgangspunkt i de identifiserte kodene ble det videre konstruert temaer, som kodene ble sortert inn i.

Temaene representerer overordnede kategorier av de inkluderte kodenenes meningsinnhold, hvorav ett av disse ble tildelt to undertemaer. Videre ble de potensielle temaene vurdert. Her ble gjort en kvalitetskontroll for å sikre temaenes forhold til de kodede dataene, til datasettet i sin helhet, og til forskningsspørsmålet. Da det hadde blitt opparbeidet et tilfredsstillende kart over dataene, ble temaene grundigere definert og avgrenset ved å identifisere essensen innad i dem. Denne tolkningsorienteringen innebar også navngiving av temaene. Det er viktig å belyse at dette ikke har vært en lineær analyseprosess, men en vekslende tilnærming mellom de ulike fasene. Avslutningsvis ble det laget en rapport som utgjør denne studiens resultatdel. Nedenfor følger en tabell om illustrerer ett eksempel fra kodningsprosessen.

Tabell 2

Eksempel på sitat fra rådata, kodet tekst og tema

Sitat	Kode	Tema
«De tiltrekkes av barn, og slik oppbevaring/nedlastning fungerer som en	Tiltrekkes av barn	Seksuell preferanse
erstatning for fysiske overgrep. Lavere terskel for å gjennomføre slike overgrep på	Erstatning for fysisk overgrep	Emosjonell
nett, både fordi det for overgriperen	Lavere terskel	distansering fra
	Mindre krenkelse	lovbruddet

oppleves som en mindre krenkelse mot	Liten fare for å bli tatt
barnet og faren for å bli tatt oppleves liten.»	Internett senker terskelen

For å illustrer de ulike temaene i den påfølgende resultatdelen er det benyttet direkte sitater fra datamaterialet. I henhold til dette er overflødig og irrelevant informasjon fjernet og markert med «(...)», dette for å poengtere temaet på en mest mulig konsis måte. Temaene vil videre bli beskrevet i tråd med resultatene identifisert i datamaterialet fra den elektroniske spørreundersøkelsen.

Etikk og personvern

Som nevnt innledningsvis er forskningsprosjektet vurdert og godkjent av NSD (referansenr.: 830520, se appendiks A), som har gitt tillatelse til å gjennomføre forskningen i henhold til forskningsetiske retningslinjer. For å sikre deltakernes personvern ble kategorier med liten svarprosent (færre enn 5 observasjoner), slått sammen for å sikre et tilstrekkelig antall i hver kategori. Disse hensynene ble blant annet gjort på variablene kjønn og alder som tidligere beskrevet.

Informasjonsteksten som ble gitt innledningsvis inkluderte opplysninger knyttet til deltakelsens etikk og personvern hensyn. Dette innebar nedre aldersgrense som i dette tilfelle var satt i henhold til samtykkeloven (16 år). Som nevnt innledningsvis ble det informert om både frivillighet og rettigheter, i henhold til anonymitet og personidentifiserende opplysninger. Videre ble det opplyst om at den innsamlede dataen ville bli en del av et større forskningsprosjekt, og at resultatene dessuten vil bli presentert på internasjonale konferanser, og i artikkelform.

Resultater

Den tematiske analysen viser at oppfatninger om hva som er årsaken til at personer oppbevarer, laster ned og distribuerer overgrepsmateriale varierer. Likevel var det fem hovedtemaer som gjorde seg fremtredende, disse fikk navnene *Seksuell preferanse*, *Psykiske utfordringer* (med undertemaene *Sosialt behov* og *Stigmatisering*), *Emosjonell distansering fra lovbruddet*, *Funksjonen av Internett senker terskelen* og *Økonomisk vinning*. Nedenfor følger en tabell som viser en fremstilling av de ulike temaene med tilhørende undertemaer.

Hvert av temaene representerer et overordnet bilde på de gjentakende tendensene i datamaterialet. De tre første temaene refererer hovedsakelig til psykologiske motiver, mens de to sistnevnte temaene går dypere inn på noen av de ytre faktorene.

Tabell 3

Oversikt over identifiserte temaer og undertemaer

Tema	Undertema
Seksuell preferanse	
Psykiske utfordringer	Sosialt behov Stigmatisering
Emosjonell distansering fra lovbruddet	
Internett senker terskelen	
Økonomisk vinning	

Seksuell preferanse

En gjennomgående oppfatning i datamaterialet viser at folk anser seksuell preferanse som årsaken til nedlastningsatferd. Flere oppgav dette som en utelukkende årsaksforklaring alene, mens andre påpekte dette som en medvirkende årsak i kombinasjon med andre faktorer som inngår i de påfølgende temaene. Majoriteten av respondentene som refererte til seksuell preferanse brukte ordet «pedofili» i sin beskrivelse, hvor de i forlengelsen av dette antar at en nettovergriper har som formål å oppnå seksuell tilfredstillelse.

Nedlastningsatferden blir i henhold til folks oppfatning ansett å være i tråd med overgriperens underliggende seksuelle tenningsmønster. Denne tendensen i datasettet kan blant annet illustreres av følgende sitat: «For voksne som bedriver seksuelt overgrep av denne art tenker jeg at det handler om pedofili og dysfunksjonell seksuell orientering». Dette sitatet viser en illustrasjon av oppfatningen om at årsaken til nedlastning og oppbevaring av overgrepsmaterialet har en seksuell verdi. Det kan virke som at mange deler denne oppfatningen av nettovergripere, da flere har svart på tilsvarende måte.

Andre oppgir imidlertid at overgrepsmateriale blir brukt med det formål å imøtekomme brukerens «seksuelle lyster» og «erotiske fantasier», uten å direkte benytte ordet «pedofili». Et annet aspekt som inngår i dette tema er oppfatningen om at nedlastningsatferd er en måte for pedofile å få utløp for sin seksuelle preferanse, uten å selv begå et fysisk overgrep. Analysen viser at følgende sitat illustrerer denne tendensen på en god måte: «De tiltrekkes av barn, og slik oppbevaring/nedlastning fungerer som en erstatning for fysiske overgrep.» Sitatet belyser et poeng hvor overgrepsmateriale blir ansett å ha en funksjon i å avverge pedofile å utøve kontaktovergrep. Disse antakelsene forsterker den allmenne oppfattelsen av at nettovergripere har en pedofil seksuell preferanse som motiverer til nedlastningsatferd.

Psykiske utfordringer

Datamaterialet inneholder videre tendenser om at folk oppfatter årsaken til nettovergrep å være et resultat av psykiske utfordringer hos overgriperen. Majoriteten av respondentene som inngår i denne kategorien har avgitt et kort svar ved bruk av ordene «psykisk syk», uten noe videre utdypning av hva de konkret legger i dette. Imidlertid var det flere som oppgav at årsaken kunne være et resultat av at «personen kan ha vært utsatt for overgrep selv», og at overgripere sliter med traumer fra dette. Det kan fremstå som at noen dermed anser nedlastningsatferden, som en måte for overgriperen å håndtere mulige utfordringer vedkommende har med seg fra egen barndom.

Et fåtall skriver at personer med psykiske utfordringer bruker nettovergrep som en metode for å flykte fra den fysiske verden, noe som illustreres i følgende sitat: «Når det kommer til nedlastning og oppbevaring føler jeg dette er mennesker som har mistet litt grep over virkeligheten, eller ønsker å flykte fra den (...)». Dette sitatet poengterer en oppfattelse av at overgripere kan ha et problematisk forhold til sin fysiske virkelighet, og at en flukt inn i den digitale verden av overgrepsmateriale virker hemmende på negative affekter.

Flere anser dessuten ensomhet som en årsaksforklaring på nedlastningsatferden, og det tyder på at en gjentakende forståelse av overgriperen er at «de føler seg alene». Andre knytter denne tendensen til «problematisk relasjon» og «manglende sosialt nettverk», noe som også er en fellesnevner i det påfølgende undertemaet, *Sosialt behov*.

Sosialt behov

Datamaterialet viser at flere har en oppfatning om at utfordringer knyttet til sosiale aspekter i overgriperens liv, kan fungere som årsaksforklaringer bak nedlastningsatferden. I

henhold til dette beskriver de at et slikt engasjement på internett, kan fremstå som et søk etter å få dekket et sosialt behov. Denne tendensen illustrerer blant annet av følgende sitat:

(...) via internett kommer de i kontakt med andre som deler samme «interesse».

Mennesker har et behov for å føle tilhørighet i en eller annen form, og noen får dette tilfredsstilt ved å laste ned, oppbevare og distribuere slikt materiale.

Dette sitatet poengterer oppfattelse av den mulige sosiale verdien av overgrepsmateriale. Noen tror at nedlastningsatferden er forårsaket av et ønske om å føle tilhørighet, og at dette oppnås ved å oppsøke likesinnede på nett. Flere nevner dette i sammenheng med blant annet utenforskap, i form av at overgriperen kanskje «føler seg utstøtt av samfunnet». Mange tror derfor at overgrepsmateriell kan brukes som en ressurs for å komme i kontakt med likesinnede, og med det skape et sosialt nettverk. Dette poengteres blant annet i følgende sitat: «Føler seg sett i en gruppe», som tilsier at behovet for å bli forstått, og akseptert er en oppfatning av årsaken til nedlastningsatferd. Noen trekker videre paralleller mellom det sosiale behovet, og stigmatiseringen av pedofile i samfunnet.

Stigmatisering

Det er ikke ukjent at det er stigma knyttet til nettovergripere mot barn, og dette anerkjennes også av flere av respondentene i denne studien. I dette kommer det frem oppfatninger om at årsaken til nedlastningsatferd kan være knyttet til overgriperes skamfølelse, grunnet den tabu – belagte verdien pedofili har i samfunnet. Denne tendensen kan blant annet illustreres av følgende sitat: «Det er jo mennesker som lever med en psykisk diagnose som trenger hjelp men som kanskje ikke tørr å søke hjelp tanke på stort stigma rundt pedofili.». Dette sitatet poengterer bevissthet om hvilken konsekvens stigmatiserende holdninger kan ha for pedofile, og en oppfatning om at dette potensielt kan risikere å

opprettholde overgrepssatferden. Noen mener at stigmatiseringen er årsaken til at overgripere søker støtte hos likesinnede på via overgrepssmateriale, og at seksuelle krenkelser vokser frem som en konsekvens av dette.

I kontrast til de som mener stigmatiseringen må reduseres fordi det kan være en årsak til nedlastningsatferden, eksisterer det også stigma i datamaterialet. Noen av de avgitte svarene viser tendenser til å være gjennomsyret av stigmatiserende holdninger, som blant annet følgende: «må være psycho folk» og «ekle pedofile». Til tross for at dette viser en kontrast til majoriteten av respondentene, belyser det likevel det noen andre respondenter oppfatter som mulig medvirkede motiv.

Emosjonell distansering fra lovbruddet

Det fremkommer i datamaterialet at mange har en antakelse om at personer som velger å laste ned, eller oppbevare overgrepssmateriale, ikke selv ser alvorligheten av slik atferd. Flere mener at dette er et resultat av «manglende konsekvenstenkning», og har en oppfattelse av at overgriperen ikke ser skadeomfanget av sine egne handlinger.

De som anser dette som en mulig årsaks mekanisme, beskriver det videre som et resultat av at en nettovergriper ikke utgjør fysisk skade på offeret, og derfor ikke opplever skyld. Denne tendensen illustrerer blant annet av følgende sitat: «Noen mener det er "snillere" enn å selv fysisk begå overgrep. De overbeviser seg selv om at det ikke er de som gjør noe galt.». Her poengteres det at et overgrep på internett i større grad blir ufarliggjort sammenlignet med et fysisk overgrep, som i analysen kommer frem som en typisk oppfatning av årsaken til nedlastningsatferd. Noen mener dette skyldes «fraværende empati hos overgriperen», mens andre mener det bunner i en ren «ansvarsfraskrivelse». Blant de som anser dette som årsak, poengterer noen hvordan det grafiske materialet kan bidra til

emosjonelle distansering. Med dette er det flere som tror at overgriperen kan ha vansker med å forstå at det de ser på, faktisk er ekte.

Analysen viser at det er en felles tendens i å anta at overgriperen har en manglende forståelse av alvorligheten, og at overgriperen kan bagatelliserer den delen av overgrepet de selv står ansvarlig for. Flere oppgir at distanseringen de tror overgriperen opplever, kan være et resultat av internett, som belyses i følgende sitat: «(...) distanserer seg fordi det er «bare» på nett.» En slik antakelse viser at respondentene trekker paralleller mellom de indre faktorene som eksisterer hos overgriperen, og de ytre faktorene som ligger i internett som medium. Dette bringer analysen over på neste hovedtema, *Internett senker terskelen*.

Internett senker terskelen

Hvilke funksjoner som muliggjøres via internett er i likhet med de mer psykologiske faktorene presentert ovenfor, også en typisk tendens i datamaterialet. Flere oppgir aspekter ved dette temaet som en medvirkende årsak, da de gjerne blir skrevet i kombinasjon med andre mulige motiver. I henhold til dette påpeker mange hvor enkelt det er å anskaffe seg overgrepsmateriale i dag, grunnet dets tilgjengelighet på internett.

Denne tendensen kommer blant annet frem gjennom følgende sitat:

«Overgrepsmateriale tilgjengelig på nett kan muligens gi overgripere en følelse av å kunne være anonym. Ubegrenset omfang og tilgang til materialet kan kanskje og være en faktor». Dette sitatet poengterer både tilgjengelighet og anonymitet, som begge er typiske fellestrekk i datamaterialet. Av de som gir en dypere beskrivelse av den mulige effekten av disse, kommer det frem oppfatninger om at det kan bidra til å senke terskelen for å begå et seksuelt overgrep.

Andre mener at internett kan fungere som en årsak i form av at det er enklere å ikke bli oppdaget med utøvelse av nettovergrep, fremfor kontaktovergrep. Denne oppfatningen

belyses blant annet i følgende sitat: «Lavere terskel for å gjennomføre slike overgrep på nett, både fordi det for overgriperen oppleves som en mindre krenkelse mot barnet og faren for å bli tatt oppleves liten». Sitatet poengterer videre antakelser om at nettovergrep begås fordi det dessuten kan oppleves som mindre alvorlig, enn et kontaktovergrep. Blant de som beskriver internetts rolle, eksisterer det en felles bevissthet om at faren for å bli tatt er betydelig mindre på digitale plattformer.

Økonomisk vinning

En annen ytre faktor som er en gjentakende antakelse i datasettet, knyttes opp mot det økonomiske aspektet ved distribusjon av overgrepsmateriale. Dette virker som en kontrast til de mer psykologiske årsaksmekanismene som oppgis i datasettet. Imidlertid oppgir de færreste dette som en faktor alene, men i kombinasjon med flere av de andre antatte årsakene som tidligere har blitt presentert.

Et sitat som illustrerer denne tendensen i datamaterialet er blant annet følgende: «Jeg vil tro årsaken til at det distribueres er det økonomiske aspektet. Det er tydelig at det er et marked for det på Dark web.». Dette sitatet viser en forståelse av at det er marked for denne type materiale på internett, noe som er årsaken til at folk anser det økonomiske aspektet ved det som sentralt. Denne oppfatningen knytter *Økonomisk vinning* opp mot de andre identifiserte temaene i analysen, som på sin side belyser årsakene til at dette markedet eksisterer.

Blant de som tror nedlastningsatferden er økonomisk motivert, utypes det videre med at seksualiserende materiale av barn kan brukes som et verktøy i ønske om at «de vil tjene penger». I dette kommer det frem manges oppfatning av at det ligger mye penger i slikt

materiale. Disse svarene viser at noen av respondentene har en forståelse av at nedlastningsatferden kan ha en verdi utover den seksuelle.

Diskusjon

Studiens formål er å undersøke hva folk oppfatter som årsakene til at personer begår nettovergrep mot barn, belyst gjennom problemstillingen «Hva er den allmenne oppfatningen om årsakene til at personer laster ned, oppbevarer og distribuerer overgrepsmateriale?». I denne delen drøftes respondentenes oppfatninger av mulige årsaksmekanismer, og i hvilken grad disse samsvarer med empirien. Avslutningsvis presenteres styrker og begrensninger, etterfulgt av implikasjoner av funnene.

Nedlasterne er pedofile

Analysen viser at majoriteten tror at nedlastning, oppbevaring og distribusjon av overgrepsmateriell er seksuelt motivert. Betydningen av disse holdningene indikerer at folk flest har en forståelse av nettovergripere mot barn, som pedofile. Sammenlignet med tidligere forskning på dette feltet (Quayle & Taylor, 2002; Seto et al., 2006), stemmer denne oppfatningen tilsynelatende godt overens med faktiske funn på identifiserte årsaker.

Det er naturlig å tenke at folk oppsøker pornografisk innhold som samsvarer med ens seksuelle preferanser. Derfor kan det også virke som en selvfølge at de som engasjerer seg i materiell som skildrer barn, også har seksuell interesse for barn. Gitt en overflod av lovlig pornografi som skildrer voksne, er det dessuten relativt få ikke – pedofile personer som velger barnepornografi, ovenfor voksenpornografi (Seto, 2010). Den allmenne oppfatningen av at atferden motiveres av et pedofilt tenningsmønster, er derfor ikke overaskende funn i denne

studien. Til tross for at nettovergrep mot barn kan være en indikator på en pedofil seksuell preferanse (Quayle & Taylor, 2002), er det som presentert i teorien nødvendigvis ikke alltid et pedofilt tenningsmønster som ligger til grunn for nedlastningsatferden (Gerwinn et al., 2018).

Denne studien viser imidlertid at flere har en oppfatning av pedofili som utelukkende årsak til et slikt lovbrudd, og at internett benyttes som en metode for at nedlasteren skal unngå egen utøvelse av kontaktovergrep. Dette kan forstås som at mange antar at en nettovergriper ville gått over til fysiske overgrep mot barn, hvis tilgangen på digitalt materiell hadde vært fraværende. En slik oppfatning stemmer ikke nødvendigvis overens med empiriske funn på området, da ikke alle brukere av overgrepsmateriale anser dette som seksuelt tilfredsstillende (Seto et al., 2010; Surjadi, 2010; Winder & Gough, 2010). Dessuten kan nedlastningsatferd anses som et indirekte seksuelt overgrep, da det bidrar til økt etterspørsel for å skape nytt overgrepsmateriale, i form av nye kontaktovergrep. På bakgrunn av dette kan det tenkes at det eksisterer hull i kunnskap og bevissthet omkring motivasjonen bak nettovergrep, da flere av holdningene i studien kan oppfattes som noe rigide. Likevel regnes dette også som verdifulle funn, ved å bekrefte et behov for mer kunnskap om tematikken.

Å anse pedofili som utelukkende årsak er på bakgrunn av dette ikke nødvendigvis feil, men det kan imidlertid reflektere underliggende stigmatisering. Et fåtall av svarene viste tydelige tendenser til stigma, noe en imidlertid ikke kan anses som overraskende funn tatt i betraktning den ofte negative fremstillingen av pedofile i media. Dette er i tråd med tidligere forskning gjort på feltet, som tyder på at sosiale holdninger ovenfor pedofile er gjennomsyret av stigmatisering, negative affektive responser og sosial distanse (Jahnke & Hoyer, 2013). I datasettet var det dessuten flere som mente at nettopp slike holdninger, kunne være årsaken til at pedofile søker overgrepsmateriell på internett. Dette som følge av at motivasjonen for å søke hjelpe reduseres av skammen de blir påført, noe som er bekreftet som en realitet (Jahnke et al., 2015).

Dermed eksiterer det en bevissthet om at stigmatiserende holdninger kan fungere som en risikofaktor, i å opprettholde en seksuell krengende atferd på internett. Dessuten har flere tanker om at stigma bidrar til generelle psykiske og sosiale utfordringer, som resulterer i at sannsynligheten for å oppsøke likesinnede på internett øker. Disse tendensene i datasettet bidrar til å knytte temaene *Seksuell preferanse*, og *Psykiske utfordringer* tett opp mot hverandre. I henhold til funnene fra den nåværende studien, og allerede eksisterende empiri, kan det tenkes at nedlastningsatferden hos overgripere potensielt kunne blitt redusert, parallelt med reduksjon av stigmatiserte holdninger i samfunnet.

Nettovergripere har psykiske og sosiale utfordringer

I likhet med stigma inkluderer temaet «Psykiske utfordringer», også andre aspekter som respondentene aner som mulig årsaksforklaringer til overgrepssatferd. Disse gjenspeiler mange av de allerede eksisterende teoriene omkring årsakssammenheng knyttet til emosjonell unngåelse, som ble presentert i teoridelen. Det er kjent at personer dømt for denne type overgrep i større grad er ensomme (Henshaw et al., 2017), og dessuten ofte opplever utfordringer i forbindelse med mellommenneskelige relasjoner (Aebi et al., 2012; Morgan & Lambie, 2019). I datasettet var det svært mange som oppgav at ensomhet kunne være en mulig årsaksmekanisme bak nedlastningsatferd. Blant disse var det dessuten flere som gav utrykke for en oppfattelse om at overgrepsmateriale, dermed kunne bli brukt som et middel for å tilfredsstille et ellers fraværende sosialt behov. Disse antakelsene samsvarer med empirien som bekrefter at overgrepsmateriale i enkelte tilfeller har en sosial verdi (Paul & Shim, 2008), som blant annet foregår gjennom bytting og samling (Quayle & Taylor, 2002). Dette tyder på at flere av respondentene har en dypere, og mer reflektert forståelse av nedlastningsatferden, i form av å oppgi at overgrepsmateriale potensielt kan ha en funksjon utover det seksuelle.

En sårbarhetsfaktor som i tråd med literatene viser å være en potensiell årsaks mekanisme for å utvikle overgrepstferd på internett, er å selv ha vært offer for seksuelle overgrep som barn (Webb et al., 2007; Winder & Gough, 2010). I den nåværende studien viser flere av respondentene en bevissthet rundt dette. Mange oppfatter dermed overgriperens traumer fra egen barndom, som et motiv for å søke emosjonell unngåelse via overgrepsmateriale på internett.

Distansering fra overgrep på internett

Temaet «Emosjonell distansering fra lovbruddet», innebærer på sin side antakelser om at nedlastningsatferden skyldes ufarliggjøring av overgrepet. Mange gir uttrykk for at de tror overgriperen i tråd med dette distanserer seg fra egen atferd på internett. I dette kan det trekkes paralleller til dissoiativ inhibisjon, i form av at det kan være enklere å oppleve distanse fra handlinger som skiller seg fra atferden til ens virkelige «jeg» (Suler, 2004). Trolig viser denne oppfattelsen en bevissthet om hvordan flere av respondentene, ser nettovergrep i kontrast til kontaktovergrep. I forlengelsen av dette blir det gitt uttrykk for at fysisk overgrep på mange måter kan oppleves som et grovere og mer alvorlig lovbrudd, noe mange anser som årsaken til at overgripere velger nedlastning av materiale fremfor fysisk kontakt. Disse funnene samsvarer med empiriske funn gjort i tidligere studier, som tilsier at overgripere har en tendens til å dehumanisere barnet ved å argumentere for at det bare er et flatt bilde (Quayle & Taylor, 2002; Winder & Gough, 2010),

Personer siktet for nettovergrep viser en tendens til å ta avstand fra anklagen om å skape barneofte, og anser sin aktivitet som ustøtende, sammenlignet med kontaktovergrep (Winder & Gough, 2010). På en annen side har nedlasterne høyere offer – empati og dessuten mindre kognitive fordreininger sammenlignet med kontaktovergripere (Babchishin et al.,

2011; Garrington et al., 2018). På bakgrunn av dette motsier det manges oppfatning av at manglende empati er årsaken til overgriperes nedlastningsatferd.

Respondentenes antakelser om at årsaken til nedlastningsatferd forårsakes av ufarliggjøring, trekker paralleller til temaet «Seksuell preferanse» med antakelsene om at overgrepsmateriell blir brukt som et verktøy for å avverge et fysisk overgrep. Begge temaene refererer til den allmenne tanken om årsaker knyttet til den seksuelle verdien av overgrepsmaterialet, og står dermed i kontrast til tema «Psykiske utfordringer» som på sin side belyser respondentenes refleksjoner rundt den sosiale verdien. Dessuten er temaet «Emosjonell distansering fra lovbruddet», nært relatert til temaet «Internett senker terskelen», da flere oppfatter internett som en betydelig årsak til at overgriperen kan oppleve distanse.

Trippel A gjør nettovergrep mer attraktivt

Til tross for den sterke tendensen av psykologiske årsaksfaktorer i datamaterialet, er det også en betydelig stor andel av utvalget som retter fokus på teknologiens rolle. Respondentene gir uttrykk for at internett tilbyr en rekke funksjoner, som kan bidra til å øke attraktiviteten til at en slik handling begås. Funnene fra studien tilsier at mange anser tilgjengeligheten av overgrepsmateriell, som en potensiell årsaksfaktor til nedlastningsatferd. Trolig innebærer dette bevissthet om at internett og sosiale medier har blitt en så integrert del av dagliglivet, og at anskaffelse av overgrepsmaterialet dermed bare oppleves som få tastetrykk unna. I tråd med dette er det flere som mener at terskelen for å begå et overgrep, dermed blir betydelig redusert.

Muligheten internett tilbyr i å kunne være anonym, og utgi seg for å være enn annen anser mange, i likhet med tilgjengeligheten, bidrar med å viske ut grenser og minimere opplevd skadeomfang. Disse oppfatningene sammenfaller med det tidligere presenterte

«Trippel A» fenomenet, som fremhever tre kjennetegn ved internett som forklarer dets appell (Cooper et al., 2004). Tiltros for at tilgjengelighet og anonymitet er en gjennomgående tendenser i datamaterialet, er rimelighets aspektet til dels fraværende. På en annen side er det flere som oppgir økonomisk motivasjon som mulig årsaksforklaring til distribusjon av overgrepsmateriell. Likevel kan denne tendensen virke motsigende til rimelighets faktoren i «Trippel A» fenomenet, da det er kjent at store deler av overgrepsmateriale utveksles gratis. Politiet anerkjenner imidlertid at nytt overgrepsmateriale ofte fungerer som valuta, og at årsakssammenhenger knyttet til økonomisk gevinst har stor sannsynlighet å bli mer attraktivt i fremtiden (Kripos, 2019).

Det at mange anser økonomisk vinning som en årsak er derfor et betydningsfullt funn, men kanskje ikke like fremtredende som de identifiserte aspektene i de andre temaene. Dette i henhold til at det heller ikke har like stort fokus i litteraturen. Imidlertid belyser disse oppfatningene omfanget, og bredden i mulige årsaksforklaringer til nettovergrep mot barn. Dessuten kan det økonomiske aspektet i tråd med empirien anses som en potensielt voksende faktor, noe som gjør at en i fremtiden kanskje blir nødt til å rette fokuset mot de ikke – pedofile i større grad.

Parallelt med internetts styrkede posisjon vil seksuelle overgrep posisjonerer seg sterkere på internett enn det tidligere har gjort, noe som også kan gjøre den økonomiske verdien av det mer sentral. Av respondentene som anser fortjeneste som mulig årsak, refererer dermed til de profittbaserte aktørene innen seksuelle overgrep av barn. Internett er en arena for kjøp og salg av overgrepsmateriell, hvorav norsk og utenlandsk politi har avdekket et stort omfang av direkteoverførte bestillingsovergrep (Kripos, 2019). Betydning av funnene i denne studien viser dermed at ikke alle har en holdning til nettovergripere som pedofile, men at noen anser årsaken å kunne være knyttet til en type forretningsvirksomhet. Dette er interessante

funn å inkludere i analyse, da det viser en bredere refleksjon omkring tematikken som dessuten står i kontrast til mange av de andre holdningene i datamaterialet.

Å benytte internett som medium for å begå nettovergrep mot barn er attraktivt, fordi det for overgriperen er vanskeligere å bli oppdaget. Dette er noe mange anser som medvirkende årsak til nedlastningsatferd. Grunnet teknologiens anonymitetsteknikker, sletteprogrammer og krypteringsmuligheter er det kjent at risikoen for å bli oppdaget er tilsynelatende lav (Kripos, 2019). På bakgrunn av dette samsvarer flere av aspektene respondentene oppfatter som årsaksmekanismer, med begrunnelsen fremlagt av Kripos.

Styrker og begrensinger

Den nåværende studien innebærer både styrker og begrensninger som er relevant å belyse, i henhold til videre forskning på feltet. Det er utarbeidet flere teorier på bakgrunn av tidligere empiriske funn, gjort på årsaksmekanismer bak nedlastningsatferd. Dette har bidratt til å bygge opp en solid teoretisk grunnmur for denne studien, og har med det gitt et sammenligningsgrunnlag for studiens resultater. Tiltros for den relativt store mengden empiri gjort på årsaker til hvorfor folk laster ned, oppbevarer og distribuerer overgrepsmateriell er det betydelig mindre forskning gjort på lekfolks holdninger til dette. En av styrkende til denne studien er derfor å se fenomenet i lys av den allmenne oppfattelsen av fenomenet.

Det tilsynelatende store utvalget gav et stort datamateriale, noe som øker sannsynligheten for at funnene i forskningen er generaliserbare (Langdridge, 2017). På en annen side kan det begrense muligheten i å oppnå like stor dybdekunnskap, som en kanskje ville gjort ved et mindre utvalg. Likevel ble det i denne studien tatt utgangspunkt i hele utvalget, fremfor å fokusere på bestemte grupper av det. En styrke i dette er å se på den generelle tendensen i datamaterialet. Dette gjør det mulig å fange opp den typiske essensen av

folks oppfatninger, og samtidig identifisere variasjonene og bredden i det store datasettet. Det er likevel viktig å bemerke at en stor andel av utvalget besto av studenter, derav psykologistudenter, og at det helhetlige representerer en overrepresentasjon av kvinner. I henhold til funnenes generaliserbarhet kan dette være en potensiell begrensning.

Et spørreskjema som i denne studien er benyttet som datainnsamlingsmetode, vil ikke gi forskeren mulighet til å teste ut egne fortolkninger, slik som ved å eksempelvis benytte intervju (Alshengeeti, 2014). Dette kan bidra til å gjøre validiteten i denne studien mindre tydelig. Det kan også tenkes at spørreskjemaet kan ha vært for omfattende, som kan ha resultert i at den ble oppfattet som tidkrevende. En konsekvens av dette kan være unøyaktige svar, og mindre rike forklaringer som potensielt kan resulterer i mindre data.

Teoretiske og praktiske implikasjoner

Denne studien belyser den allmenne oppfattelsen av årsakene til at personer laster ned, oppbevarer og distribuerer overgrepsmateriale. Funnene er et viktig bidrag til forståelsen av de eksisterende holdningene til denne type kriminalitet og gjerningspersoner, noe som kan ha betydning for videre forskning på fenomenet. Flere studier har sett på årsaksforklaringer til overgrepstferd på internett, men etter søk på ulike databaser er det tilsynelatende lite forskning som eksisterer på lekfolks holdninger til tematikken. Resultatene fra studien viser imidlertid at den allmenne oppfatningen, er i tråd med flere av de identifiserte årsaksforklaringene i empirien (Paul & Shim, 2008; Quayle & Taylor, 2002; Surjadi et al., 2010). På bakgrunn av dette gir studien innsikt i to viktige aspekter innenfor nettovergrep, både ved å presentere faktiske årsaksmekanismer fra empirisk forskning, og samtidig synliggjøre hva lekfolk oppfatter som årsaken.

Funnene fra dette prosjektet kan med det være med på å belyse en viktig del av forskning omkring nettovergrep mot barn. Dette i henhold til å se fenomenet i lys av den allmenne oppfattelsen, fremfor å se det fra overgriperens perspektiv. På den måten kan resultatene avdekke eventuelle kunnskapshull hos den generelle befolkningen. På bakgrunn av dette gir ikke funnene bare innsikt i lekfolks oppfatning av årsaken til nedlastningsatferd, men også i hvilken grad disse holdningene er gjennomsyret av stigma. I tråd med tidligere forskning kan stigmatiserende sosiale holdningene føre til stigmarelatert stress, som kan virke begrensende i pedofiles sannsynlighet for å oppsøke hjelp (Jahnke et al., 2015). Funnene fra denne studien kan i den forbindelse være betydningsfulle, i henhold til videre forskning omkring forebyggende tiltak. Resultatene av analysen tilsier at manges oppfattelse tilsynelatende er rigide og dessuten viser antydning til stigma, noe som gir en indikasjon på at det er behov for mer kunnskap om fenomenet.

På bakgrunn av at denne studien er gjennomført med et bekvemmelighetsutvalg, oppfordres det til lignende forskning med bruk av randomisert utvalg for å øke generaliserbarheten av resultatene. For videre forskning kan det dessuten være interessant å benytte intervju som forskningsmetode, da dette gir mulighet for å gå mer i dybden og teste ut eventuelle fortolkninger som eksisterer hos forskeren. En slik dybdeforståelse vil dessuten gi en mer tydelig validitet.

Avslutningsvis oppfordres det generelt til mer forskning på den allmenne oppfattelsen. I videre forskning kan det være interessant å se på hva lekfolk oppfatter som det konkrete skille mellom nettovergripere og kontaktovergripere, for å undersøke om dette er et skille som eksisterer i folks bevissthet. Det er ingen tvil om at det er behov for mer forskning på feltet, da seksuelle overgrep mot barn og unge via internett er et økende samfunnsproblem (Kripes, 2019). På bakgrunn av dette kan en anse denne formen for kriminalitet, samt den allmenne oppfattelsen av den, å trenge større plass i fremtidig forskning.

Konklusjon

Formålet med denne studien var å undersøke den allmenne oppfattelsen av årsakene til at personer laster ned, oppbevarer og distribuerer overgrepsmateriale av barn. Dette er et felt som har for lite fokus i allerede eksisterende forskning, og derfor er viktig å gi økt innsikt i. Resultatene viste at majoriteten har en oppfattelse av at nedlastningsatferd skyldes personens seksuelle preferanse, og at overgrepsmateriell dermed blir benyttet som en erstatning for kontaktovergrep. Den allmenne oppfatningen av årsaken til overgrepsspraksis via internett, anses derfor å være pedofili. Flere mente også at årsaken kunne knyttes til psykiske – eller sosiale utfordringer, og at overgrepsspraksis på internett kunne være en reaksjon på stigmatisering, og et søk om tilhørighet. På bakgrunn av dette viste flere respondenter bevissthet om at overgrepsmateriale ikke bare kan ha en seksuell verdi for brukeren, men også en sosial verdi. Tiltros for at folk flest oppfattet psykologiske faktorer som årsaksmekanismer, var det også flere som oppgav en rekke ytre faktorer, i form av tilgjengeligheten av materiale på internett, anonymitet og økonomisk vinning.

Det er behov for ytterligere kartlegging av lekfolks holdninger til nettovergripere, for å fortsette å synliggjøre kunnskapshull og stigma også i fremtidig. Med den teknologiske utvikling verden står ovenfor i dag vil denne type kriminalitet kunne bli en økende trussel for barn og unge. Forebyggende tiltak og reduksjon av stigma knyttet til gjerningspersonene vil derfor være nødvendig, og i den sammenheng vil kunnskap om holdningene som eksisterer i samfunnet være avgjørende.

Litteraturliste

- Aebi, M., Vogt, G., Plattner, B., Steinhausen, H. C., & Bessler, C. (2012). Offender types and criminality dimensions in male juveniles convicted of sexual offenses. *Sexual abuse, 24*(3), 265-288.
- Alshenqeeti, H. (2014). Interviewing as a data collection method: A critical review. *English linguistics research, 3*(1), 39-45.
- American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7. utg.). <https://doi.org/10.1037/0000165-000>
- Babchishin, K. M., Karl Hanson, R., & Hermann, C. A. (2011). The characteristics of online sex offenders: A meta-analysis. *Sexual Abuse, 23*(1), 92-123.
- Braun V. & Clarke V. (2021). *Thematic analysis. A practical guide.* SAGE Publications
- Cooper, A. L., Delmonico, D. L., Griffin-Shelley, E., & Mathy, R. M. (2004). Online sexual activity: An examination of potentially problematic behaviors. *Sexual Addiction & Compulsivity, 11*(3), 129-143.
- Frøyland, L. R., Solstad, G. M., Andersen, P. L., Tveito, S. B., Folstad, S. H., & Skilbrei, M. L. (2021). Seksuelle overgrep mot barn og unge via digitale medier. En kunnskapsoppsummering.
- Garrington, C., Rickwood, D., Chamberlain, P., & Boer, D. P. (2018). A systematic review of risk variables for child abuse material offenders. *Journal of forensic practice, 20*(2), 91-101.

Gerwinn, H., Weiß, S., Tenbergen, G., Amelung, T., Födisch, C., Pohl, A., ... & Kruger, T. H.

(2018). Clinical characteristics associated with paedophilia and child sex offending–

Differentiating sexual preference from offence status. *European Psychiatry*, 51, 74-85.

Gewirtz-Meydan, A., Walsh, W., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2018). The complex experience

of child pornography survivors. *Child Abuse & Neglect*, 80, 238-248.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.031>

Henshaw, M., Ogloff, J. R., & Clough, J. A. (2017). Looking beyond the screen: A critical

review of the literature on the online child pornography offender. *Sexual Abuse*, 29(5),

416-445.

Jahnke, S., Schmidt, A. F., Geradt, M., & Hoyer, J. (2015). Stigma-related stress and its

correlates among men with pedophilic sexual interests. *Archives of sexual*

behavior, 44, 2173-2187.

Jahnke, S., & Hoyer, J. (2013). Stigmatization of people with pedophilia: A blind spot in

stigma research. *International Journal of Sexual Health*, 25(3), 169-184.

Kripos. (2019). SEKSUELL UTNYTTELSE AV BARN OG UNGE OVER INTERNETT.

<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-mot-barn/seksuell-utnyttelse-av-barn-over-internett.pdf>

Langdridge, D. (2017) *Psykologisk forskningsmetode. En innføring i kvalitative og*

kvantitative tilnærminger (Røen, P., overs.). Fagbokforlaget (Originalt verk publisert

2004)

- Lanning, K. V. (2001). Child molesters: A behavioral analysis. *For lawenforcement officers investigating the sexual exploitation of children by acquaintance molesters*, 2-86.
- Levin, M. E., Lee, E. B., & Twohig, M. P. (2019). The role of experiential avoidance in problematic pornography viewing. *The Psychological Record*, 69, 1-12.
- Middleton, D., Elliott, I. A., Mandeville-Norden, R., & Beech, A. R. (2006). An investigation into the applicability of the Ward and Siegert Pathways Model of child sexual abuse with Internet offenders. *Psychology, Crime & Law*, 12(6), 589-603.
- Morgan, S., & Lambie, I. (2019). Understanding men who access sexualised images of children: exploratory interviews with offenders. *Journal of sexual aggression*, 25(1), 60-73.
- National Centre for Missing and Exploited Children (NCMEC) 2022. CyberTipline 2021 report. <https://www.missingkids.org/gethelpnow/cybertipline/cybertiplinedata>
- Paul, B., & Shim, J. W. (2008). Gender, sexual affect, and motivations for Internet pornography use. *International Journal of Sexual Health*, 20(3), 187-199.
- Quayle, E., & Taylor, M. (2002). Child pornography and the Internet: Perpetuating a cycle of abuse. *Deviant behavior*, 23(4), 331-361.
- Quayle, E., Vaughan, M., & Taylor, M. (2006). Sex offenders, Internet child abuse images and emotional avoidance: The importance of values. *Aggression and violent Behavior*, 11(1), 1-11.
- Salter, M., & Hanson, E. (2021). "I need you all to understand how pervasive this issue is":

- User efforts to regulate child sexual offending on social media. In *The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse*. Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/978-1-83982-848-520211053>
- Seto, M. C. (2009). Pedophilia. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5, 391-407.
- Seto, M. C. (2010). Child pornography use and internet solicitation in the diagnosis of pedophilia. *Archives of sexual behavior*, 39(3), 591-593.
- Seto, M. C., Cantor, J. M., & Blanchard, R. (2006). Child pornography offenses are a valid diagnostic indicator of pedophilia. *Journal of abnormal psychology*, 115(3), 610.
- Steel, C. M., Newman, E., O'Rourke, S., & Quayle, E. (2022). Public perceptions of child pornography and child pornography consumers. *Archives of sexual behavior*, 51(2), 1173-1185.
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & behavior*, 7(3), 321-326.
- Surjadi, B., Bullens, R., van Horn, J., & Bogaerts, S. (2010). Internet offending: Sexual and non-sexual functions within a Dutch sample. *Journal of sexual aggression*, 16(1), 47-58.
- Teunissen, C., & Napier, S. (2022). Child sexual abuse material and end-to-end encryption on social media platforms: An overview. *Trends and issues in crime and criminal justice*, (653), 1-19.
- Webb, L., Craissati, J., & Keen, S. (2007). Characteristics of internet child pornography offenders: A comparison with child molesters. *Sexual Abuse*, 19(4), 449-465.

- Willis, G. M., Levenson, J. S., & Ward, T. (2010). Desistance and attitudes towards sex offenders: Facilitation or hindrance?. *Journal of family violence, 25*, 545-556.
- Winder, B., & Gough, B. (2010). "I never touched anybody—that's my defence": A qualitative analysis of internet sex offender accounts. *Journal of sexual aggression, 16*(2), 125-141.
- World Health Organization. (2016). Forstyrrelser i seksuelle objektvalg. I *International statistical classification of diseases and related health problems*.

Appendiks A

NSD

28.03.2023, 14:30

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Lay persons perceptions of online-child abusers](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer 830520	Vurderingstype Standard	Dato 09.12.2022
----------------------------------	-----------------------------------	---------------------------

Prosjekttittel

Lay persons perceptions of online-child abusers

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for psykologi

Prosjektansvarlig

Eva Langvik

Prosjektperiode

02.01.2023 - 31.05.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.05.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Det fremgår av meldeskjema den 09.12.2022 med vedlegg og dialog at det ikke skal behandles opplysninger i prosjektet som kan identifisere enkeltpersoner verken direkte eller indirekte.

Prosjektet trenger derfor ikke en vurdering fra Personverntjenester.

HVA MÅ DU GJØRE DERSOM DU LIKEVEL SKAL BEHANDLE PERSONOPPLYSNINGER?

Dersom prosjektopplegget endres og det likevel blir aktuelt å behandle personopplysninger må du melde dette til Personverntjenester ved å oppdatere meldeskjemaet. Vent på svar før du setter i gang med behandlingen av personopplysninger.

VI AVSLUTTER OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Siden prosjektet ikke behandler personopplysninger avslutter vi all videre oppfølging.

Kontaktperson hos oss: Olav Rosness, rådgiver

Lykke til med prosjektet!

Appendiks B

Invitasjonsskriv

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for psykologi

Invitasjon til å delta i forskningsprosjektet: Overgrep mot barn på internett – en undersøkelse om folks oppfatninger av overgriperen og internetts rolle

Vi ønsker å invitere deg til å delta i en anonym studie om folks oppfatninger av nettovergrep.

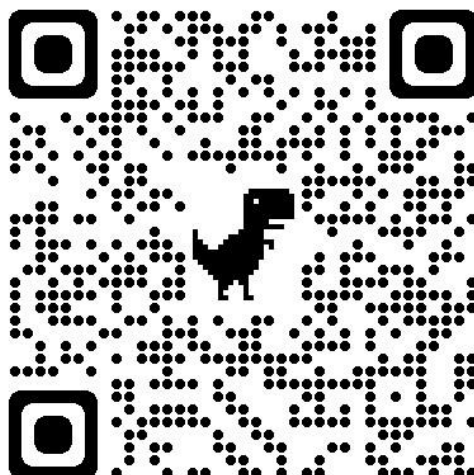
Overgrep mot barn på internett er en økende problematikk og det er behov for mer kunnskap om nettovergrep. Vi er spesielt interessert i å utforske vanlige folks oppfatninger av nettovergripere og veiene til å bli en nettovergriper, med særlig vekt på internetts rolle.

For å kunne delta må du være fylt 16 år. Noen spørsmål er åpne spørsmål hvor du kan skrive litt lengre svar (husk å ikke oppgi personidentifiserende opplysninger her). Andre spørsmål har svaralternativer hvor du velger det som passer best for deg. Spørsmålene omhandler kun dine tanker om nettovergrep, og du vil ikke få noen spørsmål som går på egne erfaringer. Det tar rundt 10 minutter å svare på spørsmålene, men noen vil bruke kortere tid, andre lengre, alt avhengig av hvor mye dere skriver på de åpne spørsmålene.

Dataene samles inn av institutt for psykologi, NTNU og prosjektet er vurdert av Norsk senter for forskningsdata (NSD). Forskningsgruppen som er ansvarlig for undersøkelsen er en del av et tverrfaglig samarbeid mellom NTNU, St. Olavs Hospital og Trøndelag politidistrikt. Samarbeidsprosjektet har som formål å forebygge seksuelle overgrep mot barn på internett.

For mer informasjon om prosjektet og tilgang til det anonyme spørreskjemaet, benytt QR-koden eller denne lenken: <https://nettskjema.no/a/316650>

Takk for at du er villig til å bidra til kunnskap om et økende samfunnsproblem!

Appendiks C

Spørreskjemaet

Nettovergrep mot barn - en undersøkelse om folks oppfatninger av overgriperen og internetts rolle kopi

Nettovergrep mot barn - en undersøkelse om folks oppfatninger av overgriperen og internetts rolle

Overgrep mot barn på internett – en undersøkelse om folks oppfatninger av overgriperen og internetts rolle

Du inviteres herved til å delta i en anonym studie om folks oppfatninger av nettovergrep. Overgrep mot barn på internett er en økende problematikk og det er behov for mer kunnskap om nettovergrep. Vi er spesielt interessert i å utforske vanlige folks oppfatninger av nettovergripere og veiene til å bli en nettovergriper, med særlig vekt på internetts rolle.

Hvem kan delta og hva innebærer deltakelse?

For å kunne delta må du være fylt 16 år. Å delta innebærer å besvare dette elektroniske spørreskjemaet. Noen spørsmål er åpne spørsmål hvor du kan skrive litt lengre svar (husk å ikke oppgi personidentifiserende opplysninger her). Andre spørsmål har svaralternativer hvor du velger det som passer best for deg. Spørsmålene omhandler kun dine tanker om nettovergrep, og du vil ikke få noen spørsmål som går på egne erfaringer.

Frivillighet og rettigheter

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Det registreres ingen personidentifiserende opplysninger ved utfylling, heller ikke IP-adresser. Du er derfor sikret full anonymitet. Det tar rundt 15 min å besvare spørreskjemaet. Du samtykker ved å krysse av for dette først i skjemaet. Når du har sendt inn besvarelsen din, har du ikke lenger mulighet til å trekke deg fra undersøkelsen siden svarene ikke kan spores til deg. Dataene som samles inn er en del av ett større forskningsprosjekt ved institutt for psykologi, NTNU og resultatene fra studien vil bli presentert på internasjonale konferanser og i artikkelform.

Hvem samler inn dataene?

Dataene samles inn av institutt for psykologi, NTNU ved førsteamanuensis Eva Langvik og førsteamanuensis Anne Iversen, i samarbeid med stipendiat Lisbet Frang Christiansen. Disse tre, samt en begrenset gruppe (maksimum 15) bachelorstudenter ved instituttet er de eneste som vil ha tilgang til dataene. Prosjektet er vurdert av Norsk senter for forskningsdata (NSD). Har du spørsmål om prosjektet, kontakter du prosjektleder Eva Langvik, eva.langvik@ntnu.no. Takk for at du er villig til å delta!

Samtykker du til å delta i denne spørreundersøkelsen?

Ja

Kjønn

Kvinne

Mann

Ikke-binær

Ønsker ikke å oppgi

Hvor gammel er du?

Hva er din sivilstatus?

- Singel
- Gift
- Skilt
- I et forhold
- Samboerskap
- Annet

Har du barn?

- Ja
- Nei

Alder på barn (kryss av alle alternativene som stemmer for deg)**Har du barn mellom 15-18 år?**

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har du barn?»

- Ja
- Nei

Har du barn mellom 11-14 år?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har du barn?»

- Ja
- Nei

Har du barn mellom 7-10 år?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har du barn?»

- Ja
- Nei

Har du barn mellom 0-6 år?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har du barn?»

- Ja
- Nei

Hva er din høyest fullførte utdanning?

- Grunnskole
- Videregående skole
- 1-4 år høyere utdanning
- 5 -6 år eller høyere utdanning
- Mer enn 6 år (f.eks. PhD)

Er du for tiden i arbeid?

- Ja
- Nei

Hvilken yrkessektor beskriver arbeidet ditt best?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Er du for tiden i arbeid?»

Helse og omsorg
 Undervisning
 Rettsvesen/politi/kriminalomsorg
 Servicenæringer
 Jordbruk/skogbruk/fiske
 Industri og transport
 Teknologi og IT
 Håndverkere og lignende
 Kontor, økonomi, bank, forsikring og administrasjon
 Annet

Hva jobber du som?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Helse og omsorg» er valgt i spørsmålet «Hvilken yrkessektor beskriver arbeidet ditt best?»

Helsefagarbeider
 Vernepleier
 Barne- og omsorgsarbeider
 Sykepleier
 Sosionom
 Lege
 Psykolog
 Barnevernspedagog
 Annet

Hva jobber du som?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Undervisning» er valgt i spørsmålet «Hvilken yrkessektor beskriver arbeidet ditt best?»

Lærer på videregående
 Underviser på høyskole/universitet
 Barneskolelærer
 Lærer på ungdomsskole
 Annet opplæringsarbeid

Hva jobber du som?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Rettsvesen/politi/kriminalomsorg» er valgt i spørsmålet «Hvilken yrkessektor beskriver arbeidet ditt best?»

Politi
 Fængselsbetjent
 Jurist
 Dommer
 Sivilt ansatt i politiet
 Annet

Er nettovergrep mot barn noe som er en del av jobben din?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Er du for tiden i arbeid?»

Nei

Ja, jeg jobber indirekte med tematikken

Ja, jeg jobber direkte med tematikken

Studerer du?

Ja

Nei

Hvilket fagområde studerer du?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Studerer du?»

Teknologi, sivilingeniør, ingeniør og arkitekt

Økonomi, ledelse og administrasjon

Samfunnsfag

Historie, religion, kultur

Idrettsfag

Politi

Psykologi

Medisin

Sykepleie

Vernepleie

Barnevern

Lærer og lektorutdanning

Språk og litteratur

Mediefag og kommunikasjon

Pedagogiske fag

Informasjonsteknologi og informatikk

Fiskeri, husdyr og landbruksfag

Videregående skole

Annet

Hvordan vil du vurdere din egen digitale kompetanse?

Under gjennomsnittet

Gjennomsnittlig

Over gjennomsnittet

Om nedlastning av overgrepsmateriell

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

Overgrep mot barn på internett omfatter nedlastning, oppbevaring og distribusjon av seksualiserte bilder/videoer av barn. Slike bilder og videoer av barn kalles for overgrepsmateriale (tidligere kalt barnepornografi).

Det har skjedd en betydelig økning i denne typen lovbrudd. Hva tenker du kan være de viktigste årsakene til denne økningen?

Hva tenker du kan være årsakene til at personer laster ned, oppbevarer og/eller distribuerer overgrepsmateriale?

Om nedlastning av overgrepsmateriell

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om personer som har lastet ned/oppbevart/distribuert overgrepsmateriell av barn:

De er helt vanlige folk

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De er ute etter spenning

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De er ensomme

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De har opplevd overgrep selv

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De har et godt sosialt nettverk (mange venner, familie osv.)

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De har en pedofil preferanse

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De er pornoavhengige

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De er deprimerte

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De har høy utdanning

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De har god digital kompetanse

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De har god mental helse

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

Betydningen av internett

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

Hvilken rolle tenker du teknologien (for eksempel internett og sosiale medier) spiller i overgrep mot barn?

Betydningen av internett

Ta stilling til følgende påstander om internett og nettovergrep mot barn:

Hvem som helst kan komme over overgrepsmateriale helt tilfeldig på nettet

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

Internett gjør at en føler seg mer anonym og derfor lettere begår overgrep mot barn

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

Det at overgrepsmateriale er såpass "enkelt" tilgjengelig på nettet, gjør at det er lavere terskel for å laste ned ulovlige bilder/videoer

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

En nettovergriper er annerledes enn en som begår fysiske overgrep mot barn

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

Dersom internett ikke hadde eksistert i dag, ville det likevel vært like mange som begikk overgrep mot barn

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral

Enig
Svært enig

For å gjøre ulovlige handlinger på nettet må en ha god digital kompetanse

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

Alle kan ved et uhell komme over seksualiserte bilder av barn ("barnepornografi") mens de surfer på nettet

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

Personer som besøker voksennettsteder/pornnettsteder kan ved et uhell komme over seksualiserte bilder av barn ("barnepornografi")

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

Bare personer som aktivt oppsøker "barnepornografi" vil finne "barnepornografi"

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

De med veldig god digital kompetanse klarer å unngå å bli tatt av politiet dersom de begår nettovergrep mot barn

Svært uenig
Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

Om overgriperen

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger**En typisk nettovergriper**

Hva tror du kjennetegner en typisk nettovergriper? (Alder, kjønn, livssituasjon, helsetilstand, personlighet osv.)

Om overgriperen**Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om overgripere?****Å laste ned bilder og videoer av overgrep mot barn er første steg på veien mot å bli en som begår fysiske overgrep mot barn**

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De som ser på overgrepsmateriale tenner seksuelt på barn (har en pedofil preferanse)

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De som først har begynt å laste ned bilder/videoer vil etter hvert laste ned grovere og mer alvorlig overgrepsmateriale

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

De fleste av de som laster ned seksualiserte bilder av barn kommer ikke til å begå fysiske overgrep mot barn

- Svært uenig
- Uenig
- Nøytral
- Enig
- Svært enig

Man må ha en pedofil preferanse for å begå fysiske seksuelle overgrep mot barn

- Svært uenig

Uenig
Nøytral
Enig
Svært enig

Om overgriperen

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

Noen som laster ned seksualiserte bilder/videoer av barn begynner etter hvert å laste ned grovere og grovere materiale, og kan begå alvorlige overgrep på nett. Hvilke årsaker kan det være til at noen går fra å laste ned bilder til å begå mer alvorlige overgrep på eller utenfor nettet?

Om overgriperen

Ta stilling til følgende spørsmål om overgripere: Angi et tall mellom 0 og 100, der 0 viser til "ingen" og 100 til "alle".

Hvor stor prosentandel av personer som ser på overgrepsmateriale tror du at selv har blitt seksuelt misbrukt som barn?

Hvor stor prosentandel av de som ser på overgrepsmateriale tror du har pedofil preferanse?

Hvor stor prosentandel av de som ser på overgrepsmateriale tror du vil begå fysiske overgrep mot barn?

Hvor stor prosentandel av de som ser på overgrepsmateriale og blir dømt for dette, tror du kommer til å begå et nytt nettovergrep mot barn?

Hvor vanskelig er det for et individ som ser på overgrepsmateriale å slutte?

Lovlighet og straff

Ta stilling til følgende påstander og vurder hva som stemmer overens med norsk lovverk:

Det er straffbart å laste ned/oppbevare/distribuere seksualiserte bilder/videoer av personer under 14 år.

Ja, det er straffbart
Nei, det er ikke straffbart

Det er straffbart å laste ned/oppbevare/distribuere seksualiserte bilder/videoer av personer som er over 14 år, men under 16 år.

Ja, det er straffbart

Nei, det er ikke straffbart

Det er straffbart å laste ned/oppbevare/distribuere seksualiserte bilder/videoer av personer som er over 16 år, men under 18 år.

Ja, det er straffbart

Nei, det er ikke straffbart

Lovlighet og straff

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

De som laster ned bilder av overgrep mot barn bidrar til at flere barn blir utsatt for overgrep

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Å laste ned og dele eksisterende overgrepsmateriale hindrer at nye overgrep skjer

Svært uenig

Uenig

Nøytral

Enig

Svært enig

Lovlighet og straff

Ta stilling til følgende påstander og ranger i hvilken grad du er enig eller uenig:

Personer som har flere bilder og videoer bør få lengre straff enn personer med få bilder og videoer

Svært uenig

2

3

Nøytral

5

6

Svært enig

Straffen for å oppbevare overgrepsmateriell (bilder, videoer o.l.) bør baseres på alderen til personene som er avbildet

Svært uenig

2

3

Nøytral

5

6

Svært enig

Personer som ser på seksualiserte bilder av barn/"barnepornografi" er psykisk syke og bør behandles

Svært uenig

2

3

Nøytral

5

6

Svært enig

Personer som ser på seksualiserte bilder av barn/"barnepornografi" bør fengsles

Svært uenig

2

3

Nøytral

5

6

Svært enig

To spørsmål helt til slutt

NB! Ikke oppgi personidentifiserende opplysninger

Har du tanker om og innspill til hva som kan bidra til at det begås færre overgrep mot barn på internett? Hvilke tiltak kan bidra til å redusere omfanget av denne typen kriminalitet i samfunnet?

Hva tenker du kan gjøres for å forhindre at personer som begynner å laste ned ulovlige bilder av barn går over til mer alvorlige overgrep mot barn?

Generert: 2023-05-12 09:03:46.

